

Beş-Altı Yaş Grubu Çocuğa Sahip Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Bazı Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi

Emine YILMAZ BOLAT¹

¹Mersin Üniversitesi, Türkiye

Geliş Tarihi: **Kasım 2016** Kabul Tarihi: **Aralık 2016**

Özet:

Bu araştırma beş-altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını bazı demografik değişkenler açısından değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını eğitim durumları, yaşları ve sahip oldukları çocuk sayısının etkileyip etkilemediği değerlendirilmiştir. Araştırma Mersin il merkezi Mezitli ilçesindeki bir ilkokul bünyesindeki üç tane anasınıfına devam eden toplam 66 çocuğun annesi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından yapılandırılmış olan "Kişisel Bilgi Formu" ve "Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT)" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, annelerin çocuk yetiştirmeye ilişkin olarak "Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT)" toplam puanları yaşlara göre anlamlı farklılık oluşturmaz iken eğitim durumu açısından, eğitim düzeyi yüksek olanlar lehine anlamlı farklılık elde edilmiştir. Ayrıca annelerin sahip olduğu çocuk sayısı ile PAAT puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Beş-altı yaş, çocuk yetiştirme, PAAT

Abstract

This study was conducted to evaluate the childrearing attitudes of mothers of children aged five to six years in terms of some demographic variables. Towards this end, it has been assessed whether the mothers' attitudes towards childrearing influence their educational status, their age, and the number of children they have. The research was carried out on a total of 66 children attending three kindergartens in a primary school in the Mezitli district of Mersin province. The "Personal Information Form", which were structured by the researcher and "Parent As a Teacher Inventory" (PAAT) were used as data collection tools in the research. As a result of the research, total scores of "Parents as Teacher (PAAT) as a teacher" did not make a significant difference according to ages, while there was a significant difference in educational status in favor of those with higher education level. There was also a significant difference between the number of children with mothers and PAAT scores.

Key words: Five-six aged, childrearing, PAAT

GİRİŞ

Toplumların temelini şekillendiren aile ortamı, çocukların çevresine karşı olumlu ya da olumsuz tutumlar geliştirmesinde etkili olabilmektedir. Çocuklar ailedeki bireyler doğrultusunda toplumda sergileyecekleri davranışları modelleme yaparak öğrenmeleri nedeniyle aile bireyleri özellikle de anne ve babalar çocuklarından bekledikleri davranış modeline uygun bir davranış ve tutum içinde olmalıdır.

Bireyin toplumdaki ilk ilişkileri, mikro sistem içerisinde yer alan aile içi ilişkileridir. Bu ilişkilerde kazanılan deneyimler, diğer ilişki sistemlerindeki iletişim ve etkileşimlerde kullanılacaktır. Bu yüzden aile içi ilişki ve iletişimin, hayatın özellikle ilk dönemlerindeki etkililiği, bireyin hayatındaki ilişkiler ağının bütününe yansır (Yıldız, 2014: 57). Aile içi ilişkiler; toplumsal yapıdan sosyal özelliklere, kültürel gelişimden bireysel özelliklere kadar birçok faktörün etkisindedir. Bu kapsamdaki başlıca faktörler arasında; ailenin sosyal-kültürel özellikleri, kitle iletişim araçları, aile bireylerinin iletişim becerileri anne baba tutumları yer almaktadır (Aksoy 2016: 88).

Toplumumuzda çocuk yetiştirme ile ilgili sorumluluklar aile içerisinde en çok anneye yüklenmiş olduğundan özellikle annelerin olumlu çocuk yetiştirme tutumları göstermeleri oldukça önemlidir. Annelerin çocuk yetiştirme tutumları, onların yaşantı ve deneyimlerden etkilenecek oluşmaktadır. Çocuğun yetiştiği ailenin genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi; onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişimini etkileyecektir (Güler, 2012: 292). Anne-çocuk ilişkisi, temelde annelerin tutumlarına bağlıdır. Çocuklar arasında uyum bozukluğuna neden olan birçok yeterli ve uygun olmayan davranışlara ilk anne-çocuk ilişkilerinin yol açtığı saptanmıştır (Günalp, 2007: 2). Anne, çocuğun en yakın ve en samimi şekilde etkileşimde bulunduğu bireydir. Çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemine göre etkileşimlerde bazı farklılıklar oluşmasına karşılık çocuk, bu etkileşimlerle bir takım geri bildirimler alır ve bu doğrultuda davranışlarını şekillendirir.

Annelerin çocuk yetiştirme ile ilgili bilgileri kendi çocukluk yaşantılarına ve çevrede çocuk yetiştirmeye yönelik edindiği bilgilere göre değişebilmektedir. Çocukların yaş ve gelişim düzeylerine göre annelerin çocuklarıyla olan etkileşimleri de değişikliğe uğramaktadır. Bunun yanı sıra annelerin çocuk yetiştirme tutumları, eğitim durumu, yaş, çocuk sayısı gibi bazı demografik özellikler doğrultusunda oluştuğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu araştırmada beş-altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının annenin yaşı, eğitim durumu ve çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmek istenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, beş-altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını bazı demografik değişkenler açısından değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevaplar aranmıştır:

1. Beş-altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin çocuk yetiştirme tutumları eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
2. Beş-altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin çocuk yetiştirme tutumları yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Beş-altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin çocuk yetiştirme tutumları sahip olduğu çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümünde, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama aracı ile verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemlere yer verilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Mersin il merkezindeki okul öncesi eğitim alan çocukların anneleri oluşturmaktadır. Örneklemi ise Mersin il merkezi Mezitli ilçesindeki bir ilkokul bünyesindeki üç tane anasınıfına devam eden toplam 66 çocuğun annesi oluşturmaktadır. Örneklem seçimi kolay ulaşılabilirlik ve gönüllülük esas alınarak yapılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından yapılandırılmış olan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT)” kullanılmıştır. “Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT)”, Storm (1995) tarafından Amerika’da geliştirilmiş ve Yılmaz-Bolat, (2009) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. “Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT)”, ebeveyn-çocuk arasındaki etkileşimi yaratıcılık, hayal kırıklığı, disiplin, oyun, öğretme-öğrenme olmak üzere beş alanda değerlendirmektedir (Strom, 1995, Westmoreland vd. 2009).

Yılmaz-Bolat tarafından yapılan geçerlik güvenirlik çalışmasında, Cronbach alpha katsayısı 0.83 olarak elde edilmiştir. Güvenirlik için test-tekrar test korelasyon katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur. Orijinal yapısı için bazı uyum testlerine de bakılmıştır. Sonuçta $RMSEA=.05$, $RMR=.03$, $SRMRI=.06$, $GFI=.86$, $AGFI=.84$, $X^2/sd: 2.01$, $X^2: 909.05$, $p=0.01$ olarak bulunmuştur. Yapılan uyarılama çalışması sonucunda, yaratıcılık boyutu 4 madde, hayal kırıklığı boyutu 7 madde, disiplin boyutu 5 madde, oyun boyutu 10 madde, öğretme/öğrenme boyutu 6 madde olmak üzere envanter 32 maddeden oluşmuştur. Her bir boyutun ve envanterin tamamının puanlaması, annelerin verdiği cevaba göre 1, 2, 3 veya 4 puan verilerek yapılmaktadır. En olumlu cevaba 4 puan, en olumsuz cevaba ise 1 puan verilmektedir. Bu anketteki sorular puanlanırken 21 soruda daima 4, sıklıkla 3, nadiren 2, asla 1 puan ve 11 soruda daima 1, sıklıkla 2, nadiren 3 ve asla 4 puan almaktadır. Veriler toplandıktan sonra her alt boyutlardaki maddelere verilen cevaplar puanlanmakta ve her bir alt boyut için puanlar hesaplanmaktadır (Yılmaz Bolat, 2011: 61).

Verilerin Toplanması ve Analizi

2015-2016 eğitim-öğretim yılında Mersin il merkezi Mezitli ilçesindeki bir ilkokul bünyesindeki üç tane anasınıfında çocuğu okul öncesi eğitim alan annelerle görüşülmüş ve araştırma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Daha sonra araştırmaya gönüllü katılım sağlamak isteyen annelere “Kişisel Bilgi Formu” ve “Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT)” dağıtılarak bireysel şekilde sessiz bir ortamda formları doldurarak getirmeleri istenmiştir. Bu esnada okuma yazma bilmeyen olup olmadığı sorulmuş ve okuma yazma bilmeyenlere maddeler araştırmacı tarafından okunarak cevaplamaları istenmiş ve alınan cevaplar araştırmacı tarafından kâğıda aktarılmıştır. Anneler tarafından doldurulan formlar araştırmacı tarafından geri toplanarak SPSS 20 programıyla veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Bu araştırma, beş-altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını bazı demografik değişkenler açısından değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya katılan annelere ilişkin demografik özellikler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Annelere İlişkin Demografik Özelliklerinin Dağılımı

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	N	%
Yaş		
20-30 yaş	13	19.7
31-40 yaş	24	36.4
41 yaş ve üzeri	29	43.9
Toplam	66	100.0
Eğitim Durumu		
Okuma-yazma bilmiyor	8	12.1
İlkokul mezunu	18	27.3
Lise mezunu	15	22.7
Üniversite mezunu	25	37.9
Toplam	66	100.0
Çocuk Sayısı		
1 çocuk	13	19.7
2 çocuk	22	33.4
3 çocuk	16	24.2
4 çocuk ve üzeri	15	22.7
Toplam	66	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, annelerin 8'inin okuma yazma bilmediği, 18'inin ilkokul mezunu, 15'inin lise ve 25'inin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan annelerin %19.7'si 20-30 yaş, %36.4'ü 31-40 yaş ve %43.9'u 41 yaş ve daha fazla yaş aralığındadır. Annelerin sahip olduğu çocuk sayısı değerlendirildiğinde annelerin 13'ü bir çocuğa, 22'si iki çocuğa, 16'sı üç çocuğa ve 15'i 4-5 çocuğa sahiptir.

Tablo 2'de annelerin Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) alt boyutları ve toplam puanlarına ilişkin standart sapmaları ve aritmetik ortalamaları verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) alt boyutları ve toplam puanlarına ilişkin standart sapmalar ve aritmetik ortalamaları

	N	X	S
Yaratıcılık	66	11.54	2.41904
Oyun	66	27.31	5.64640
Disiplin	66	13.46	2.41291
Hayal Kırıklığı	66	20.48	3.32470
Öğrenme	66	18.18	2.59532
Toplam	66	91.00	13.93060

Tablo 2 incelendiğinde, annelerin yaratıcılık alanında puan ortalamalarının 11.54, oyun alanında puan ortalamalarının 27.31 olduğu, disiplin alanında alınan puan ortalamalarının 13.46, hayal kırıklığı alanında alınan puan ortalamalarının 20.48, öğrenme alanında alınan puan ortalamalarının 18.18 olduğu, toplam puan ortalamalarının ise 91.00 olduğu görülmektedir. Oyun alt boyutunda anneler en yüksek puan ortalamasını elde etmiştir (27.31). Annelerin oyun alanında en iyi puan almaları, oyunun çocuğun öğrenmesini arttırdığı bilincinde varmaları olmaları şeklinde yorumlanabilir. Özellikle eğitilmiş anneler oyunun çocuklarının gelişimlerine katkı sağlayacağını farkındadırlar. Ankette annelerin çoğunluğunun üniversite mezunu olması ve ölçme aracında 10 adet oyun boyutuyla ilgili ifade olması yüksek puanın nedenleri olabileceği düşünülmektedir. Annelerin en düşük puan ortalaması ise yaratıcılık alt boyutunda elde edilmiştir (11.54). Annelerin düşük puan almalarının nedeni, ölçme aracında yaratıcılık alt boyutuyla ilgili madde sayısının az olması (toplam 4 madde) ve annelerin yaratıcılık konusunda yetersiz bilgiye sahip olmalarıyla açıklanabilir. Çocuğun duygu ve düşüncelerini önemsememek, çocuğun yenilikçi düşüncelerini ve hayal dünyasını engellemek, ebeveynlerin isteklerini yerine getirmesi için zorlamak, uyararak, azarlamak, yıkıcı şekilde eleştirmek çocuğun yaratıcılığını köreltebilir. Çocuklara saygı duymak demek, onların her istediğine boyun eğip “evet” demek değildir, bu çocuk ve ebeveyn açısından karşılıklı saygıya zarar verebilir. Çocuklara sınırlar belirlemek ebeveynin görevidir. Fakat hiç özgürlüğe geçit vermeyen katı sınırlar çocuğun ileriki yaşlarında karar verme yeteneğinin gelişmemesine sebep olur (McKay vd. 2002, 23).

Annelerin Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) toplam puanlarının eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular varyans analizi ile değerlendirilerek Tablo 3a ve Tablo 3b'de sunulmuştur.

Tablo 3.a. Annelerin Eğitim Durumlarına Göre Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) Toplam Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Annelerin Durumu	Eğitim	Ortalama puan	N	S	Hata Ortalaması	En düşük	En yüksek
Okuma-yazma bilmiyor		87,50	8	7,55929	2,67261	75,00	93,00
İlk okul mezunu		81,88	18	12,94735	3,05172	64,00	120,00
Lise mezunu		89,86	15	10,43939	2,69544	77,00	111,00
Üniversite mezunu		99,36	25	13,66224	2,73245	75,00	124,00
Toplam		91,00	66	13,93060	1,71474	64,00	124,00

Annelerin eğitim durumlarına göre aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında okuma yazma bilmeyen annelerin 75 ile 95 puan aralığında olmak üzere ortalama 87.50 puan aldığı, ilköğretim mezunu annelerin 64 ile 120 puan aralığında olmak üzere ortalama 81.88 puan aldığı, lise mezunu annelerin 77 ile 111 puan aralığında olmak üzere ortalama 89.86 puan aldığı, üniversite mezunu annelerin ise 75 ile 124 puan aralığında olmak üzere ortalama 99.36 puan aldığı görülmektedir. Sonuçlara genel olarak bakıldığında annelerin eğitim seviyesi arttıkça alınan puanların arttığı söylenebilir.

Tablo 3.b. Annelerin Eğitim Durumuna Göre Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) Toplam Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT (Kareler Toplamı)	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	3358,729	3	1119,576	7,500	,000
Grup içi	9255,271	62	149,279		
Toplam	12614,000	65			

Analiz sonuçları, annelerin eğitim durumu ile Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) toplam puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F(3, 62)=7.50$, $p<.01$. Başka bir deyişle annelerin puanları eğitim durumuna bağlı olarak değişmektedir. Farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffé testinin sonuçlarına göre, üniversite mezunu olanlar ($X=99.36$) lise, ilkökul mezunu ve okuma yazma bilmeyenlere göre, lise mezunları ($X=89.86$) ilkökul mezunlarına ve okuma yazma bilmeyenlere göre daha olumlu puan almışlardır.

Anneler eğitilmiş olmalarıyla birlikte çocuklarına daha iyi bir ortam sunabilmekte, çocuğuna destekleyebilmekte, ona saygı gösteren, olayları olumlu ve gerçekçi değerlendirebilen, çocuğuyla etkili zaman geçirebilen, çocuğuna doğru model olan anneler olabilmektedir.

Holt (2006), Head Start Aile Eğitimi Programının etkililiğini ortaya koymak amacıyla yaptığı çalışma sonucunda, Head Start programının aile eğitimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu, eğitim durumu yüksek olan ailelerin diğerlerine göre daha başarılı oldukları, program sonunda, ailelerden bazılarının eğitim düzeyini yükseltmek için liseyi tamamladığı, aile eğitimlerinin ailelerin yaşam kalitelerini yükseltmelerine yardımcı olduğu saptanmıştır.

Annelerin Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) toplam puanlarının yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular varyans analizi ile değerlendirilerek Tablo 4a ve Tablo 4b'de sunulmuştur.

Tablo 4.a. Annelerin Yaşına Göre Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) Toplam Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Annelerin Durumu	Yaş	Ortalama puan	N	S	Hata Ortalaması	En düşük	En yüksek
20-30 yaş		97,00	13	10,18168	2,82389	82,00	115,00
31-40 yaş		90,83	24	15,24771	3,11243	64,00	120,00
41 yaş ve üzeri		88,45	29	13,84245	2,57048	67,00	124,00
Toplam		91,00	66	13,93060	1,71474	64,00	124,00

Annelerin yaşına göre aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında 20-30 yaş aralığındaki annelerin 82 ile 115 puan aralığında olmak üzere ortalama 97,00 puan aldığı, 31-40 yaş aralığındaki annelerin 64 ile 120 puan aralığında olmak üzere ortalama 90.83 puan aldığı, 41 yaş ve üzeri annelerin 67 ile 124 puan aralığında olmak üzere ortalama 88.45 puan aldığı görülmektedir. Sonuçlara genel olarak annelerin yaşı azaldıkça aldıkları puanların arttığı söylenebilir.

Tablo 4.b. Annelerin Yaşına Göre Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) Toplam Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT(Kareler Toplamı)	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	657,494	2	328,747	1,732	,185
Grup içi	11956,506	63	189,786		
Toplam	12614,000	65			

Analiz sonuçları, annelerin yaşları ile Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) toplam puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, $F(2, 63)=1.73$, $p>.01$. Başka bir deyişle annelerin puanları yaşlarına bağlı olarak değişmemektedir. Sonuçlara bakıldığında yaş azaldıkça alınan puan artmakta, ancak bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Annelerin çocuk yetiştirme tutumları yaşlarından ziyade bu konudaki bilgi ve tutumlarıyla açıklanabilir. Bir yandan annelerin yaşları azaldıkça eğitim düzeyleri yükselmekte, annelik deneyimleri azalmakta, diğer taraftan ise annelerin yaşları arttıkça eğitim düzeyleri azalmasına karşın edinmiş oldukları deneyimleri artmaktadır. Bu nedenle sonuçlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık çıkmamış olabileceği düşünülmektedir. Kısaca annelerin çocuk yetiştirme tutumlarında yaş faktörü tek başına önemli bir etken değildir diyebiliriz.

Annelerin Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) toplam puanlarının çocuk sayılarına göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular varyans analizi ile değerlendirilerek Tablo 5a ve Tablo 5b'de sunulmuştur.

Tablo 5.a. Annelerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısına Göre Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) Toplam Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Annelerin Sayısı	Çocuk Puan ortalaması	N	S	Hata Ortalaması	En düşük	En yüksek
1 çocuk	95,69	13	13,75006	3,81358	82,00	124,00
2 çocuk	97,18	22	12,70409	2,70852	75,00	120,00
3 çocuk	83,93	16	13,13250	3,28312	64,00	111,00
4 çocuk ve üzeri	85,40	15	11,87314	3,06563	70,00	120,00
Toplam	91,00	66	13,93060	1,71474	64,00	124,00

Annelerin sahip olduğu çocuk sayısına göre aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında bir çocuk sahibi annelerin 82 ile 124 puan aralığında olmak üzere ortalama 95.69 puan aldığı, iki çocuk sahibi annelerin 75 ile 120 puan aralığında olmak üzere ortalama 97.18 puan aldığı, üç çocuk sahibi annelerin 64 ile 111 puan aralığında olmak üzere ortalama 83.93 puan aldığı, dört çocuk ve daha fazla çocuk sahibi olan annelerin ise 70 ile 120 puan aralığında olmak üzere ortalama 85.40 puan aldığı görülmektedir. İki çocuk sahibi anneler en yüksek puan alan gruptur. Bunu ise tek çocuğa sahip olan anneler izlemektedir. 4 çocuk ve daha fazla çocuğa sahip olanlar, üç çocuğa sahip annelerden yüksek puan almış olsa da aradaki puan farkı çok düşüktür.

Tablo 5.b. Annelerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısına Göre Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) Toplam Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT Toplamı)	(Kareler sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2395,421	3	798,474	4,845	,004
Grup içi	10218,579	62	164,816		
Toplam	12614,000	65			

Analiz sonuçları, annelerin sahip olduğu çocuk sayısı ile Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) toplam puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F(3, 62)=4.84$, $p<.01$. Başka bir deyişle annelerin puanları sahip oldukları çocuk sayısına bağlı olarak değişmektedir. Farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, iki çocuk sahibi olanlar ($X=97.18$) tek çocuk, üç çocuk ve dört çocuk ve daha fazla çocuğa sahip annelere göre, tek çocuk sahibi olanlar ($X=95.69$), üç çocuk ve dört çocuk ve daha fazla çocuğa sahip annelere göre, 4 çocuk ve daha fazla çocuğa sahip anneler ise üç çocuklu annelere göre daha yüksek puan elde etmişlerdir. Bu durum tek çocuklu annelerin ebeveynlik becerilerini yeni öğrenmeleri nedeniyle deneyim yoksunluğundan iki çocuklu annelere göre daha düşük puan almış olabilirler. Çocuk sayısı bir veya iki olan annelerin daha fazla çocuğa sahip annelere göre çocuklarına daha fazla zaman ayırmaları nedeniyle de bu sonuç elde edilmiş olabilir. Çocuklara ayrılan zamana bağlı olarak çocuklara karşı daha hoşgörülü, sabırlı ve etkileşimli zaman geçirildiği ifade edilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, beş-altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını bazı demografik değişkenler açısından değerlendirmek amacıyla yapılmış olup şu sonuçlar elde edilmiştir:

Annelerin Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) alt boyutlarına ve toplam puanlarına ilişkin veriler incelendiğinde annelerin yaratıcılık alanında puan ortalamalarının 11.54, oyun alanında puan ortalamalarının 27.31 olduğu, disiplin alanında alınan puan ortalamalarının 13.46, hayal kırıklığı alanında alınan puan ortalamalarının 20.48, öğrenme alanında alınan puan ortalamalarının 18.18 olduğu, toplam puan ortalamalarının ise 91.00 olduğu, annelerin en yüksek puan ortalamasını oyun alanında, en düşük puan ortalamasını ise yaratıcılık alanında aldığı belirlenmiştir.

Annelerin eğitim durumu ile Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı analiz edilmiş olup sonuçta, eğitim durumuna göre anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir $F(3, 62)=7.50$, $p<.01$. Başka bir deyişle annelerin puanları eğitim durumuna bağlı olarak değişmiştir. Yapılan analizler sonucunda, üniversite mezunu olanlar ($X=99.36$) lise, ilkököl mezunu ve okuma yazma bilmeyenlere göre, lise mezunu olanlar ($X=89.86$), ilkököl mezunlarına ve okuma yazma bilmeyenlere göre daha olumlu puan almışlardır.

Annelerin Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) toplam puanlarının yaşlarına göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular incelendiğinde annelerin yaşlarına göre puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşmamıştır, $F(2, 63)=1.73$, $p>.01$.

Annelerin sahip olduğu çocuk sayısı ile Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PAAT) toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı değerlendirildiğinde annelerin sahip olduğu çocuk sayısı ile PAAT puanları arasında anlamlı bir farklılık oluşmuştur, $F(3, 62)=4.84$, $p<.01$. Başka bir deyişle annelerin puanları sahip oldukları çocuk sayısına bağlı olarak değişmektedir. Farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan analiz sonuçlarına göre, iki çocuk sahibi olanlar ($X=97.18$) tek çocuk, üç çocuk ve dört çocuk ve daha fazla çocuğa sahip annelere göre, tek çocuk sahibi olanlar ($X=95.69$), üç çocuk ve dört çocuk ve daha fazla çocuğa sahip annelere göre, 4 çocuk ve daha fazla çocuğa sahip anneler ise üç çocuklu annelere göre daha yüksek puan elde etmişlerdir.

- Anne eğitimleri yurt genelinde yaygınlaştırılmalı ve eğitim programlarına ulaşılabilirliği sağlamak için kamuoyuna yeterli tanıtım yapılmalıdır.
- Annelere yönelik eğitim hizmetleri sunulurken annelerin eğitim gereksinimleri ve bu doğrultudaki sorunları belirlenerek gerekli tedbirler alınmalı ve anne eğitim programları sonuçları değerlendirilmelidir.
- Annelerin çocuk yetiştirmeye ilişkin eğitim gereksinimlerini karşılamada televizyon, internet gibi kitle iletişim araçlarından etkin bir biçimde yararlanılmalıdır.
- Çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin dersler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim müfredatlarının içerisine yerleştirilmelidir.
- Çeşitli eğitim kademelerinde aile eğitimi ve katılımı çalışmalarına sıklıkla yer verilmelidir.
- Araştırmacılar örneklem sayısını artırarak ve farklı sosyo ekonomik düzeylerdeki bölgelerde aynı çalışmayı yürütebilirler.
- Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen farklı değişkenler (evlilik yaşı, kendi ebeveynlerinin tutumları, çocuğa isteme durumu vb.) değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Aksoy, P. (2016). Aile İlişkiler ve İletişim. İçinde: *Aile Yaşam Dinamiği*. (67-111), Ed. Gülen Baran, Ankara: Pelikan Yayıncılık.
- Güler, T. (2012). Okul Öncesi Eğitimde Ailenin Önemi ve Okul Aile İşbirliği. İçinde: *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Ed. Gelengül Haktanır, 6. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Günalp, A. (2007). *Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Aksaray: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Holt, M. L. (2006). Influence of Head Start on Parent Education: A Pilot Study. *Master of Thesis*, Morgan State University, USA.
- McKay, G. D., McKay, J. L., Eckstein, D. ve Maybell, S. A. (2002). *Kaba Bir Dünyada Saygılı Çocuklar Yetiştirmek*. Ed. Canan Başoğlu, İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Strom, R. (1995). Parent as a Teacher Inventory (PAAT). *Scholastic Testing Service*. Bensenville, IL. Westmoneland, H., Bouffard, S., O'Carroll, K. & Rosenberg, H. (2009). Data Collection Instruments for Evaluating Family Involvement. Harvard Family Research Project, Harvard University, 1-7 p., Cambridge.
- Yıldız, T.G. (2014). *Anne Baba Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

E. YILMAZ-BOLAT

*Beş-Altı Yaş Grubu Çocuğa Sahip Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının
Bazi Demografik Değişkenler Aisinden Değerlendirilmesi*

Yılmaz Bolat, E. (2011). Anne Baba Eđitiminin Beş-Altı Yaş Çocuğuna Sahip Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutum ve Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi. (*Yayınlanmış Doktora Tezi*), Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EXTENDED ABSTRACT

Evaluation of Childrearing Attitudes of Mothers who have Five-Six Age Children in terms of Some Demographic Variables

Introduction

The family environment that shapes the foundations of communities can be effective in helping children develop positive or negative attitudes towards their environment. According to Yıldız (2014: 57), the first associations of the individual in the society are the intra-family relations within the micro-system. The experiences gained in these relationships will be used in communication and interaction in other relationship systems. That is why the effectiveness of family relations and communication, especially in the first period of life, is reflected in the whole network of relationships in the individual's life.

This study was conducted to evaluate the childrearing attitudes of mothers of children aged five to six years in terms of some demographic variables. Towards this end, it has been assessed whether the mothers' attitudes towards childrearing influence their educational status, their age, and the number of children they have.

Method

The research was carried out on mothers of 66 children attending three kindergartens in a primary school in the Mezitli district of Mersin province. The "Personal Information Form", which were structured by the researcher and "Parent As a Teacher Inventory" (PAAT) were used as data collection tools in the research. PAAT, developed by Storm, is adapted to Turkish by Yılmaz-Bolat. Five different aspects of the parent-child interaction are included:

(1) Creativity, (2) Frustration, (3) Control, (4) Play, and (5) Teaching/Learning. PAAT was administered individually to mothers by researcher. The obtained data were analyzed by analyzing with SPSS package program.

Results

As a result of the research, total scores of "Parents as Teacher (PAAT) as a teacher" did not make a significant difference according to ages, while there was a significant difference in educational status in favor of those with higher education level. There was also a significant difference between the number of children with mothers and PAAT scores.

Discussion and Conclusions:

When the total scores of the parents were examined, it was determined that the mother received the highest score from the game sub-dimension and the lowest score from the creativity field. This situation is thought to be related to the number of university graduated mothers and the number of items related to the dimensions of the inventory. Mothers' PAAT scores increased as education level increased. They are able to provide a better environment for their children, be supportive of their children, be respectful to them, be positive and realistic in evaluating the events, be effective models for their children and have a right model for their children.

According to the results of PAAT scores according to the ages of the mothers, the score increases as the age decreases, but this difference is not statistically significant. The parenting attitudes of childrearing can be

explained by their knowledge and attitudes in this regard rather than their ages. It was found out that there is a significant difference between the total number of children with mothers and the total number of parents as a teacher (PAAT). This may be due to the fact that single-parent mothers are new to parenting skills and may have received a lower score than two-parent mothers with little experience.

According to the results of this research, it is suggested that the educational needs of the mothers should be determined and the mothers' education should be included and the families in the lower socioeconomic level should be supported especially considering the research results.